

Čís. 3401.

Podkladem úvah nálezačích soudů o smyslu, významu, dosahu, směru a účelu projevu (úmyslu mluvčího) nemůže býti výlučně ona část projevu, v níž obžaloba shledává trestný čin, nýbrž jest přihlížeti i k okolnostem projev podmíněným a doprovázejícím, obzvláště k jiným — předchozím nebo následujícím — projevům, pokud se týče částem celkového projevu, jsou-li alespoň ve vnitřní souvislosti s pozastaveným projevem nebo s jeho částí.

Výrok sám o sobě závadný může pozbyti, a stejně může výrok sám o sobě nezávadný nabýti protiprávní povahy předchozími nebo dalšími výroky, vztahují-li se zřejmě neb alespoň poznatelně k onomu výroku a zavdávají-li tím posluchačům podnět, by rozuměli onomu výroku způsobem jimi naznačeným.

Jiné projevy mluvčího mohou poukazům — v závadném projevu (dílu projevu) obsaženým — na události minulé nebo na názory (hesla) jiných osob dodati ráz (smysl a účel) schvalování jednání nebo smýšlení projevivšího se v oněch událostech nebo názorech (heslech), nebo i ráz (smysl a účel) zrazování od něho.

Ochrana republiky (zákon ze dne 19. března 1923, čís. 50 sb. z. a n.).

§ 15 čís. 3 zákona nevymezuje formu intelektuelního původcovství na zločinech tam uvedených, nýbrž používá na ně povšechné zásady § 9 tr. zák., takže jest podněcováním jakékoliv — přímé nebo nepřímé, výslovné nebo skryté — působení na mysle jiných osob, které směřuje podle povšechné své povahy způsobem pro osoby, kterým svědčí, poznatelným a podle úmyslu pachatele k tomu, by byla v osobách těch vyvolána nálada páchatí zločin toho druhu, k jakému podněcovací projev poukazuje, aniž na tom záleží, že jest v době podněcování ještě nejisto, kdy a zda vůbec dojde ke skutečnému spáchání dotýčného zločinu.

Výraz »podněcovati« označuje již pojmově jednání vedené úmyslem, by na mysl posluchačů bylo působeno ve směru zákonem naznačeném; není proto třeba úmysl ten zvláště zjišťovati a odůvodňovati.

Přestupek § 312 tr. zák. promlčuje se ve třech měsících; podmínky písm. a) a b) § 531 tr. zák. nemají tu místa.

Z několika trestných činů současně spáchaných promlčuje se každý zvláště bez ohledu na promlčení ostatních.

Okolnost, že se odvolání obžalobcovo domáhá jen vyslovení ztráty práva volebního, není na závadu, by soud nepoužil § 32 zák. na ochranu republiky v celém rozsahu, nikoliv jen v předpisu čís. 3 druhého odstavce.

(Rozh. ze dne 1. března 1929, Zm I 695/28.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost obžalovaného do rozsudku zemského trestního soudu v Praze ze dne 18. října 1928, pokud jím byl stěžovatel uznán vinným zločinem výzvy k trestným činům podle § 15 čís. 3 zák. na ochr. rep. spáchaným veřejným podněcováním ke zločinu podle § 1 zák. na ochr.

rep.; vyhověl zmateční stížnosti státního zastupitelství a zrušil napadený rozsudek, pokud jím byl obžalovaný sprostěn podle § 259 čís. 3 tr. ř. z obžaloby, že veřejně podněcoval ke zločinu vojenskému a i tím spáchal zločin výzvy k trestným činům podle § 15 čís. 3 zák. na ochr. rep. Zároveň zrušil rozsudek podle § 290 tr. ř. i ve výroku odsuzujícím obžalovaného pro přestupek podle § 312 tr. zák. Důsledkem toho zrušil rozsudek i ve výroku o trestu a ve výrocích s ním souvisejících a věc vrátil soudu první stolice, by ji v rozsahu zrušení znovu projednal a o ní rozhodl, při čemž při vyměření trestu bude třeba hleděti k pravoplatné části rozsudku odsuzujícího obžalovaného pro zločin výzvy k trestným činům podle § 15 čís. 3 zák. na ochr. rep. spáchaný veřejným podněcováním ke zločinu § 1 zák. na ochr. rep., pro přečin rušení obecného míru podle § 14 čís. 5 téhož zákona a pro přečin rušení obecného míru podle § 14 čís. 1 téhož zákona. Odvolání státního zastupitelství a obžalovaného odkázal na toto rozhodnutí.

D ů v o d y:

I. Zmateční stížnost veřejného obžalobce napadá rozsudek první stolice, pokud jím byl obžalovaný sprostěn z obžaloby, že podněcoval k vojenskému zločinu (vzpoury), vytýkajíc dotčené části výroku o vině zmatečnost podle čís. 5 a čís. 9 písm. a) § 281 tr. ř. Po stránce hmotně-právní jest stížnost pokládati za vůbec neprovedenou. Neboť nebuduje — jak zákonné provádění důvodu zmatečnosti podle čís. 9 písm. a) vyžaduje — námitku, že se v dotčených projevech obžalovaného sbíhají znaky zločinu vybízení k vojenskému zločinu, ani po stránce objektivní na tom, co zjistil nalézací soud výkladem závadných projevů o jejich smyslu, dosahu a účelu, nýbrž na výsledcích svémocného, opačného výkladu souzených projevů. Avšak stížnosti nelze upříti důvodnost po stránce skutkové, po které vytýká rozsudku neúplnost podle § 281 čís. 5 tr. ř. z důvodu, že rozsudek »nedoceňuje zjištěná fakta«, neboli — jak předchozí vývody stížnosti zřetelně naznačují — že nepřihlíží při výkladu oné části řeči obžalovaného, která jest podkladem napadené části výroku o vině, k některým, stížností uvedeným projevům, jež učinil obžalovaný v dalším postupu řeči. Pro výklad souzených projevů, pro určení smyslu, významu, doslovu, směru a účelu projevu, jakož i úmyslu mluvčího ustálila se v judikatuře zrušovacího soudu zásada, že podkladem úvah nalézacích soudů nemůže býti jen ona část projevu, v níž obžaloba shledává trestný čin, že jest naopak v úvahách těch přihlížeti také k okolnostem projev podmínivším a doprovázejícím, obzvláště k jiným — předchozím nebo následujícím — projevům, pokud se týče k částem celkového projevu, jsou-li alespoň ve vnitřní souvislosti s pozastaveným projevem nebo s pozastavenou částí projevu. Výrok sám o sobě závadný může pozbyti, a stejně může výrok sám o sobě nezavadný nabýti protiprávní povahy předchozími nebo dalšími výroky, vztahují-li se zřejmě neb alespoň poznatelně k onomu výroku a zavdávají-li tím posluchačům podnět, by rozuměli onomu výroku způsobem jimi naznačeným. Obzvláště mohou jiné projevy mluvčího poukazům —

v závadném projevu (dílu projevu) obsaženým — na události minulé nebo na názory (hesla) jiných osob dodatí ráz (smysl a účel) schvalování jednání nebo smýšlení projevivšího se v oněch událostech nebo názorech (heslech) aneb i ráz (smysl a účel) zrazování od něho. Proto nesměl nalézací soud při výkladu první části řeči obžalovaného, v níž shledávala obžaloba podněcování k (vojenskému) zločinu odboje a vzpoury, přestati na tom, že jest — rozuměj sama o sobě — jen historickým referováním (zejména o postupu sociální demokracie a o vyhlášení hesla: »boj proti buržoasii a válce a přeměna v občanskou válku«), že pojem buržoasie není totožným s čs. státem . . . a že obžalovaný nevyslovoval ideje (hesla), o jejichž vyslovení na minulých kongresích referoval, jako názory vlastní. Bylo naopak povinností soudu uvažovati o tom, nenabyl-li »historický referát« obžalovaného jiného smyslu, významu a směru druhou částí jeho řeči, v níž — jak sám rozsudek podotýká — přešel na dobu přítomnou a dotýkal se událostí a poměrů v republice Československé; to tím více, že ke vnitřní spojitosti obou částí řeči jasně poukazovala okolnost, že obžalovaný končil svůj »historický referát« větou, že výsledkem — rozuměj kongresů a Münzbergrova hesla — bylo oklámání, protože proletáři byli neuvědomělí, a ihned na počátku druhé části řeči zdůraznil nutnost uvědomování pracujících lidí. Této povinnosti soud nedostál. Zjišťuje sice v rozsudku celý podstatný obsah řeči obžalovaného, najmě i výroky stížností uvedené, a předeseilá sice výkladu první části řeči slova, že soud »uvážil ze souvislosti řeči«. Přes to však je zřejmo, že soud na tomto místě, při výkladu první části řeči, ponechal další její obsah — zejména věty, že nová světová válka proti sovětům může vypuknouti každým dnem a že proto nutno předem uvědomiti pracující lid, že dvacáté století musí znamenati boj a svrnutí buržoasie, že příkladem jest existence sovětů a že nestačí pro komunisty úspěch při volbách, nýbrž jedině boj revoluční a nastolení vlády dělníků — mimo úvahu, je opomenul, protože by se byl jinak při odůvodnění výkladu vypořádal i s těmito složkami řeči obžalovaného, které mohly poukazovati k tomu, že jimi obžalovaný odsuzoval postup sociální demokracie ve světové válce a doporučoval splnění hesla Münzbergrova, které zřejmě počítá s tím, že se komunističtí příslušníci vojska přidají při přeměně války na venek ve válku občanskou na stranu revolucionářů-proletářů, odepírajíce poslušnost představeným, kteří by je vedli proti vnějšímu, po případě proti vnitřnímu nepříteli státu. Nepřihlížeje k těmto pro výklad první části řeči závažným dalším projevům obžalovaného stal se výrok soudu o rozhodných skutečnostech neúplným, takže jest tato sprostředující část rozsudku zmatečnou podle § 281 čís. 5 tr. ř.

II. Zmateční stížnost obžalovaného napadá rozsudek první stolice jen, pokud jím byl uznán vinným zločinem podle § 15 čís. 3 zákona na ochranu republiky, uplatňujíc číselně důvody zmatečnosti podle bodů 5 a 9 písm. a) § 281 tr. ř. Důvodem podle čís. 5 § 281 tr. ř. napadá stížnost z největší části v podstatě jen výklad smyslu žalovaného výroku snažíc se dovoditi, že výklad ten je nesprávný, čímž ovšem nedolčuje uplatňovaný důvod po zákonu, a netřeba se proto těmito vývody zmateční stížnosti blíže obírat. Ani zmatek čís. 9 písm. a) není dolíčen po

zákonu, pokud stížnost odvozuje neobstatetek skutkové podstaty onoho zločinu z předpokladů, že jest možná i revoluce bez útoku na demokraticko-republikánskou formu státu a že tuto formu nevylučuje vláda dělníků a rolníků. Neboť rozsudek zřejmě předpokládá, že vláda dělníků a rolníků byla by utvořena způsobem, kterým by byla změněna dosavadní státní forma a že by tato změna ústavy byla cílem revoluce, k níž obžalovaný nabádal. Další námitku, spadající spíše pod hledisko § 281, čís. 10 tr. ř., že ve výroku, ve kterém shledává rozsudek zločin podněcování k násilné změně ústavy, lze snad spatřovati schvalování nebo pobuřování — asi podle § 16 čís. 2, pokud se týče § 14 čís. 1. zákona na ochranu republiky —, nikdy však zločin přímého podněcování k aktivnímu zasažení, t. j. direktní — patrně výslovnou — výzvu k útoku — asi bezprostředně, ihned nastávajícímu útoku — na státní formu, lze odkázati na ustálený již výklad § 15 čís. 3 zákona, že nevymezuje formu intelektuelního původcovství na zločinech tam uvedených, nýbrž používá na ně povšechné zásady § 9 tr. zák., takže jest podněcováním jakékoliv — přímé nebo nepřímé, výslovné nebo skryté — působení na mysl jiných osob, které směřuje podle povšechné své povahy způsobem pro osoby, kterým svědčí, poznatelným a podle úmyslu pachatele k tomu, by byla v osobách těch vyvolána nálada páchatí zločin toho druhu, k jakému podněcovací projev poukazuje, aniž na tom náleží, že jest v době podněcování ještě nejisto, kdy a zda vůbec dojde ke skutečnému spáchání dotyčného zločinu. Pokud stížnost s hlediska § 281 čís. 5 tr. ř. vytýká, že subjektivní stránka není v rozsudku zjištěna, jest podotknouti, že výraz »podněcovati« označuje již pojmově jednání vedené úmyslem, by na mysl posluchačů bylo působeno ve směru zákonem naznačeném a že proto úmysl ten netřeba zvláště zjišťovati a odůvodňovati (viz rozhodnutí čís. 1874 sb. n. s.). Tím je vyřízena i výtka podle § 281 čís. 5 tr. ř., že po stránce subjektivní neobsahuje výrok nalézacího soudu vůbec důvody. Zmateční stížnosti obžalovaného ukázala se tedy v celém rozsahu bezdůvodnou.

III. Rozsudek první stolice jest však stížen v jiné části zmatkem, jenž ovšem není stížností obžalovaného vytýkán, ohledně něhož však bylo, protože bylo v dotyčném směru nesprávně použito zákona v neprospěch obžalovaného, podle § 290 tr. ř. postupovati tak, jako kdyby byl stížností obžalovaného uplatňován. Projev, pro který byl obžalovaný uznán vinným přestupkem podle § 312 tr. zák., stal se — stejně jako ostatní souzené činy — dne 4. září 1927. Do prvního soudcovského úkonu, který se stal ohledně tohoto projevu tím, že vyšetřující soudce nařídil dne 4. dubna 1928 obeslání obžalovaného k návrhu obžalobcovu, by byl obviněný zodpovědně slyšen ve směru . . . přestupku § 312 tr. zák. (o němž se v době prvního výslechu obviněného ještě nevědělo), uplynuly více než tři měsíce, v nichž se promlčuje podle § 532 tr. zák. přestupek § 312 tr. zák., an je naň v § 313 tr. zák. stanoven trest jednoduchého vězení, neměl-li, jako v souzeném případě, dalších účinků. Ježto z několika trestných činů současně spáchaných promlčuje se každý zvláště, bez ohledu na promlčení ostatních, mohlo při správném použití zákona k odsouzení obžalovaného pro přestupek § 312 tr. zák. dojíti jen, kdyby bylo zjištěno, že obžalovaný spáchal v době

promlčecí — počítané buď od spáchání souzeného přestupku § 312 tr. zák. nebo po případě (viz spisy T IV 1703/27 okresního soudu pro přestupky v Praze) od spáchání dalšího deliktu, srovnej rozhodnutí sb. n. s. č. 2576, 652 — jiný trestný čin (§ 531, druhý odst. písm. c) tr. zák.; podmínky písm. a) a b) nemají podle povahy souzeného činu místa). To zjištěno nebylo, takže odsuzující výrok pro přestupek § 312 tr. zák. je stížen zmatkem § 281 čís. 9 písm. b) tr. ř. Z těchto důvodů bylo zmateční stížnost obžalovaného jako bezdůvodnou zavrhnouti, naproti tomu však vyhověti zmateční stížnosti státního zastupitelství a zrušiti rozsudek nalézacího soudu v napadené jí části, zároveň však podle § 290 tr. ř. i ve výroku, jímž byl obžalovaný uznán vinným přestupkem podle § 312 tr. zák. Důsledkem toho bylo zrušiti také výrok o trestu a výroky s tím související a netřeba proto přihlížeti k dalšímu zmatku § 281 čís. 11 tr. ř., jímž jest stížen výrok o trestu, ukládající obžalovanému podle § 15 čís. 3 zákona na ochranu republiky trest těžkého žaláře, ač jest tam stanoven jen trest žaláře. Z hořejších vývodů plyne, že nejsou v rozsudku a jeho důvodech, pokud jde o zrušené výroky o vině, zjištěny všechny okolnosti, které při správném použití zákona měly by tvořiti podklad rozhodnutí; zejména není ani zjištěno, že se obžalovaný nedopustil v promlčecí době ohledně přestupku § 312 tr. zák. nového trestného činu. Proto bylo věc vrátiti soudu prvé stolice k opětnému projednání a rozsouzení v rozsahu zrušení.

Zrušením rozsudku stala se odvolání obou stran bezpředmětnými. Budiž jen podotčeno, že okolnost, že se odvolání obžalobcovo domáhá jen vyslovení ztráty práva volebního, nebude podle zásad plynoucích z prvního odstavce § 255 tr. ř. — srovnej i první větu § 295 tr. ř. — na závadu, by soud nepoužil ustanovení, které tu má místo, totiž § 32 zákona na ochranu republiky v celém rozsahu, nikoliv jen v předpisu čís. 3 druhého odstavce.

Čís. 3402.

Násilným vztažením ruky ve smyslu § 81 tr. zák. jest rozuměti každý útok podniknutý na tělo vrchnostenské osoby, třeba se minul cílem a se nezdařil.

§ 81 tr. zák. nepředpokládá skutečné zmaření služebního výkonu, stačí, že pachatel chtěl výkon zmařiti a v tom úmyslu jednal.

I útok, třeba nezdařený, není jen činem vedoucím ke skutečnému vykonání odporu, nýbrž již samým zprotivením se a skutečným násilným vztažením ruky.

(Rozh. ze dne 1. března 1929, Zm I 696/28.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost obžalovaného do rozsudku zemského trestního soudu v Praze ze dne 5. října 1928, jímž byl stěžovatel uznán vinným zločinem veřejného násilí podle § 81 tr. zák. a přestupkem podle § 312 tr. zák.